

NYIRI KÖZLÖNY.

Társadalmi és ismeretterjesztő hetilap.

Szerkesztői iroda

hova a lap szellemi részét tárgyazó küldemények intézendők :
Nagy-Orosi-utca 998. sz. a.

Kiadó-hivatal :

Nagy-Orosi-utca 998. sz. a.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak:

helyben hához hordva vagy postai szétküldéssel :
Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 " "
Évnyegyedekint 1 "

Hirdetések díja :

Minden 5 hasábos petit-sor vagy ennek tőrfoglalata egyszeri hirdetésért 5 kr., többszöri hirdetésért 4 kr. minden beíratással. — Bélyegdíj minden ígatásért külön 30 ujkr. Nyilváltatásban minden háromhasábos garmond-sor 20 ujkr.

A cseléd-ügy.

A sok megoldásra váró kérdés közt, a cseléd-ügy szintén fontos helyet foglal el, melyet az egyes megyei hatóságok is rendezhetnének ugyan: mindazáltal a gyökeres orvoslás legjogosabban az országos törvényhozó testületlél várható.

Nem lehetek egy véleményben azokkal, akik a gazda és cseléd közti viszonyt, magántermészetű dolognak tartván, úgy vélekednek, hogy a két szerződő fél akarátán kívül senkinek, tehát az államnak sincs köze hozzá.

Tudvalevő dolog ugyanis, hogy a munkás osztály, melyhez a cselédség is tartozik, igen fontos behatással van az állam közzgazdasági viszonyaira; és hogy a társadalmi tényezők érdekében minden oldalról kieliégítése, a legszorosabb kapcsolatban van. az az állam jólétével.

És ha ez áll, ki nem fogja belátni mindazon káros befolyást, mit rendezetlen cselédviszonyaink a társadalmi közjólétre gyakorolnak? Ki fogja tagadni, mikép a cseléd-ügy igenis elég fontos kérdés arra, hogy az állami felügyelet alá jöjjön?

A köznepi viszonyokkal csak kevésbé ismeretes előtt az sem titok többé, hogy társadalmi helyzetünk legszomorítóbb erkölcsi képét, a cselédsztály állapotában is találjuk, mely mindennap alább süllyed.

A régi patriarchalis élet megszűntével, a gazda és cseléd közti viszony mindinkább lazábbá vált, mely szomorú helyzetnek oka részént a cseléd-ügy rendezetlen állapotában, részént azon körülményben fészkel, hogy a cseléd tartoz gazdáknagyrésze több figyelemmel és szeretettel viseltetik kutyájá, mint cselédje iránt.

A cselédsztály erkölcsi hanyatlását nagy mérvben előmozdította, a folytonos ideiglenesség alatt becsúszott azon eljárás, melyszerént a cseléd nem évszámra, hanem hónapszámra szegődik és vétetik fel. Az ily szegődés nemcsak a gazdára nézve káros; de a cselédség erkölcsi életét is megmérgezi. A gazda ugyanis nem számíthatván a cselédnek folytonos segédkezésére: a munkaszínretnél, nem egyszer érzékeny csorbát üt gazdasági számításain. A cseléd pedig a gyakori helyváltoztatással járó faczétkodás alatt, mintegy kényszerűen van lopáshoz folyamodni, melynek elutasíthatlan társa a korhelység szokott lenni. De meg a rövid együttlét alatt, sem a gazda cselédjéhez jó indulattal, sem a cseléd helyéhez vonzalommal nem viseltethetvén; ahelyett, hogy egyrészlől a bizalom, másrészlől a becsületesség fejlődnek ki: a gazda, cselédjében legtöbb esetben fizetett ellenségét látja.

Mily máskép állottak e viszonyok azon időben, amikor a cseléd kiegészítő tagját képezte a gazda családjának; midőn a szolgálók és urnók, felváltva mentek vasárnaponként a templomba; midőn a szolgálók legtöbbször esetében akkor váltak meg gazdáiktól, midőn férjhez mentek?

Természetes, hogy az ily gazdai bánásmód mellett a cseléd nem lehetett rosz. — Akadt ugyan rosz akor is; de koránt sem annyi, mint ma.

Mindenki elismeri, hogy a cselédben, három főkéllék keresendő, t. i. a becsület, az értelem, és a szorgalom. Ezeket kell tehát a társadalomnak és gazdáknak kifejteni a cselédeknel, részént czélszerű rendszabályok alkalmazása, részént a humanus bánásmód közvetítésével.

Az erkölcsjavítási munkálat nem csupán elméleti uton, de gyakorlati rendszabályok által is eszközölhető. Szükséges azonban, hogy a hozandó rendszabályok, ne csak a cselédet, hanem a gazdát is kötelezzék; és hogy e szabályok mindkét részlől szigoruan megtartassanak.

A legtöbb visszaélés a szegődtetésben történik. Meg van ugyan a papíron mindennél, hogy „cselédet elboesátó levél nélkülül fel fogadni nem szabad”; de hányan tartják meg ezt? Etekintetben csak kötelező és teljes rendszabályok életbeptetése segíthet.

Mint eső után a gomba, annyi a panasz Nyiregyházán is a cselédszerzők egyoldalú és önkényes eljárása ellen. Megtörténik éspedig nem ritkán, hogy a cselédszerző maga szólja el és beszél le a már tényleg szolgálatban levő nőcselédet; csakhogy minél gyakrabban igénybe vétessék szolgálata. Az ily eljárás teljesen megmérgezi a cselédség erkölcsét.

Nagy hiba továbbá, hogy a legtöbb gazda hónapszámra fogadja cselédjét.

Kötelező szabály kellene megállapítani, hogy gazdasági cselédet, érteve a mezői gazdálkodásnál segédkezőket, s a háztartáshoz szükségeskép megkivántató személyzetet, hónapszámra fogadni ne legyen szabad: hanem állittassék vissza a régi törvényes gyakorlat, mely a cselédváltozás napjául, jan. hó első napját tűzte ki.

A százados gyakorlatban, mit hosszas tapasztalás szentesít, mindig van bizonyos igazság. Térjünk tehát vissza az ősi gyakorlathoz s cselédeinket újévkor fogadjuk fel. Az ezidőpontbani változás, mig egyrészlől a gazdára nézve igen kevés kárral jár, másrészlől a cselédre nézve sem történik munkamulasztással.

Hogy azonban a rendszabály, legyen az bármily gyakorlati és hasznos, bilncként ne nehezkedjék a kötőkezekre, czélszerű lenne megengedni, hogy: a gazda és cseléd, ha nincsenek egymással megelégedve, egyhavi felmondásra a szegődési időpont után, tehát februárhó 1-től márcziushó 1-ig amazok cselédet, ezek gazdát cserélhessenek. Ez időszak különben is legalkalmasabb arra, hogy gazda és cseléd megismerje egymást és összeszeshozkadjék.

A szegődött bér kiszolgáltatására nézve is szükséges volna bizonyos szabályt állítani fel. Ohajtandó, hogy a cseléd szolgálati kötelességei elölírassanak, melyek minden

cselédkönyv elején ott állanának: hogy így' után az érdekek kölcsönösen megóvassanak.

Tartoznék például a gazda, a cseléd élelmére szükséges tápszereket, mindig előlegesen, a késpzpnzt pedig utólagosan kiadni évnyegyedekint, — hogy így a cseléd, magaviselete s a netalán okozható károokra nézve, bizonyos függésbe helyeztessék; ami egyszerűsminél a szolgálati pontosság és hűség biztosítékát is képezhetné.

Végül a cselédség erkölcsi életének javítása czéljából, egy jutalom-tőkét kellene teremteni minden városban, melynek jövedelme a magukat kitüntetett férfi- és nőcselédet közt osztatnék ki évenként.

Lehetne és kellene is még több, a gazda és cseléd közti viszonyt, figyelemi tekintetben is szabályozó intézkedéseket életbe léptetni; de mivel a törvényhozó testület figyelmére égetőbb dolgok is várakozhatnak: a megyei és városi törvényhatóságoknak kellene a cselédügyjavaslattal fellépni s azt szentesítés végett fölterjeszteni annálinkább, minthogy a cselédviszonyok, a haza csaknem minden vidékén másak.

Kmethy István.

Nyiregyháza, augusztus hó 25.

Midőn e napon a nagy számizöttről, Kossuth Lajosról e helyütt megemlékezünk, nem akarunk nem pártállást foglalni, sem a törvényes hatalommal szembe szállani. Amaz kijelentett programunkkal ellenkeznék; emez a legnagyobb eszélytelenség volna tőlünk.

Mi csak az erények legnemesbikének, a honszeretetének akarunk áldozni, midőn a legnagyobb magyarról, neve napján megemlékezünk.

Kossuth Lajos, emberi tévedése mellett is, amiktől teljesen mentt egyetlen halandó sem lehet, nagy marad. Minden bizonynyal nagyobb azoknál, akik nevét sárral dobálják.

A nagy világ csudálja benne a lángész s a felülmulhatlan szónokot; mi leborulunk honszeretetének nagysága és vas következetessége előtt és olárt emelünk szivünkben emlékének.

Ha a Nérók és Caligulák nevét följegyző a történet; ha az ephesusi Diana-templom felgyujtójának nevét, a legszigorubb tilalom daczára is ismeri a késő kor: miért hallgatnók a férfúról, kiben a honszeretet megtestesülést, s a magyar neve megdicsősülést nyert?!

Kossuth Lajos neve már a történetét, mely örökké élni fog.

Kossuth Lajos neve összeforott a magyar nemzet történetével; beolvadt az a nép szivébe és lelkebe, melyet onnan kiirtani: csak a magyar nép halálával lehet.

És ez nem is lehet másként.

Csakis ezzel mutatjuk meg a művelt világnak, hogy e nagy férfúra érdemesek voltunk: ha nevét tisztelettel említnék mindenhol; ha emléktét híten megörizük s mint szent örökséget hagyjuk azt unokáinkra.

Ákik talán e sorokat ráncbaszedett homlokuk olvassák; ne feledjék hogy:

Csak az a nemzet számolhat jogosan nagy emberekre, amely nagyjainak emlékéit tiszteltetben tartja; Csak az a nemzet halhatatlan, mely nagyjait halhatatlanítja!

Kívánjuk tehát, hogy Kossuth Lajos, a legnagyobb és leghűvebb hazafi még sokáig éljen s adja Isten, hogy még itt e földön megérje magasztos eszméinek és elveinek diadalát.

CSEVEGÉSEK.

A statisztikai adatok fontosságáról beszélgetett a minap három uri ember a nyíregyházi egyik czukrászdában.

— Ugy van barátom. — Mondá egyik vitaköz. — A statisztikai adatokat századokig takargatták a kormány-cabinetek a nagy közönség elől: ezért nem tudhatott a nép semmit saját hazájáról és magáról.

— De hát miért is tudná a birka, hogy hányan vannak a nyájban? Elég, ha tudja a juhász! — Jegyzé meg rögtön a másik igen találóan.

Egy született dalmata, aki ezelőtt néhány évvel mint katona Nyíregyházán állomásozott, közelebb egy levelet küldött egyik nyíregyházi barátjának, mely levelet, mint ritkaságot és a maga nemében unicumot, közülük olvasóinkkal.

„Kedves Barátom! Komm ich schreibe Dir ein Level auf magyarisch, weil ich Nemet nicht kan. Ich hab Dir schon öfters lassen solgnai; Du aber mir nicht, Istenem! Hast Du schon vergessen auf Baratum von sok borot et viz? Weist du nicht dass Revid Bacsi immer gondol auf..... Eesen. Hogy van földi! und wie geth Dem Geschäft? Schreibe mir etwas újsg von Nyíregyháza; damit éu auch weiss, was macht Magyar orszák. Ich ehatta werde heirathen, und so machen, wie Baratum..... gemacht hat. Grüsse mir deine ganze Familie. Schreibe mir sobald als lebet und kannst Du nicht schreiben auf magyar wie ich; ehatta so schreib auf Nemet. Servus Baratum, alla solgai und verbleibe mindig tied Bacsi.“

Kiss: Mi az az Akademia is?
Nagy: Az akademia oly intézet, melynek kinyitát a leányok és menyecskék, nagyobb szivszorongattatások közt várják, mint maguk a tanuló ifjak.

UJDONSÁGOK.

* Szabolcsmegyei mősodalispánjának, Patay Andrásnak foispánna lett kinevezésével megürült alispáni szék, a közelebbi biztornányi gyűlésen, mint hírlék, választás utján fog betöltötti; a megye egy napra sem akarván feladni törvényes jogait.

** A Tokaji Nagy Lajos tanfelügyelő ur önégyesége által tervezett „szabolcsmegyei hitfelekezeti nélküli néptanító-egylet,” mint értesültünk, f. é. augusztushó 13-án megalakult A lelkes és fáradhatatlan tanfelügyelő ur 131 fét 11 krnyi tétel gyűjtött, melyet rövid időn nagyobb összegre remél elmeltheti. Az alapszabályok kidolgozása, illetoleg a mult évben Nyíregyházán tartott néptanítói gyűlés alkalmából szerkesztett alapszabályok átvizsgálásával egy küldöttség bizott meg azon utatissal, hogy a tervezetet, az ezévi augusztus

hó 31-ikén tartandó gyűlésen mutassa fel, megvitatás és elfogadás végett.

× A szabolcsmegyei orv.-gyógyászerészeget évnegyedes gyűlésre, mint előre jelentették, e hó 17-én tartott meg Nánáson csekély részvét mellett A tanácskozás legérdekesbb tárgyát a gyermekek süri halálózás okainak kiderítése tárgyában benyújtott tiszti orvosi jelentések képeztek. E jelentésekből kiderül, hogy a gyermekek korai süri halálózásának egyik fő oka a nép alantias műveltségében s az ebből önként folyó rossz bánásmódban gyökerezik: azon üdvs határozatot hozta a gyűlés, hogy a gyermek első ápolásáról pályázat utján, egy nepszerűen írott füzetet fog kiadni. A legjobbnak találandó enemi mukieska 50 fittal fog díjaztatni. Igen helyesnek találjuk a gyűlés azon intézkedését, hogy pályabírákúl az orvos urak mellé, művelt laikusok is kerettek föl; mitűnt e mü nem annyira az orvosok, mint a nagy közönség részére lesz irva. A legközelebbi gyűlet csak jövo janárhóban tartandja meg az egyet Nyíregyházán, mely egyzersmind tisztjóto gyűlés is lend.

* A nyíregyházi magy. kir. postafőnök felszólítását illető több háttalajdonoshoz egy postahivatali helyeszerendése, illetoleg építése iránt E felszólításnak azonban eddig csak egy háttalajdonos engedett, amennyiben csak egy ily terv nyújtott be az illeto fonokszéghé. Meg nem foghatjuk a háttalajdonosok e közönyét. Holott, ha van előiövs vállalat; ez bizonyosan az lenne. A kormány különben is igen sokat ad ki évenként a posta-helyiségre, dacára annak, hogy sem a kormány, sem a közönség igenyent nem elégti ki teljesen. A kormánynak érdekében állván célszerű postahivatali helyiség felteleve: csak magát és öko-sert rövidíti meg azon háttalajdonos, aki, módjában állván, ily építkezésre nem vállalkozik. Ajánljuk e szép ügyességgel kínálkozó alkalom megmagadását az illetők figyelmébe. A postahivatali főnök ur bármiké is készsége nyújt felvilágosítást e tárgyban.

◇ A kállo-senlyeni közbirtokosság az ottoni közönségi iskola részére 30 hold földet ajánlkozott. — Örömmel regisztráljuk a kállo-senlyeni lakos közbirtokos uraknak eme, a népveléso ügy iránti meleg részvétük és érdeklőségük mellett nyilatkozás s követésre méltó szép tettüket. Sokáig éljenek!

— Krasznay Gábor tudatja volt honvéddajtarisaival, hogy a „Szabolcsmegyei honvédegyet” által igazolt 1846-iki honvédek névsorát, volt honvédegyeget jelező Szabó Ábrahámtól a pecséttel együtt, ellenőrzés végett, átvevén: jövöre, az egylet részéről az igazolási bizonylatokat, közvetlen o fogja kiadni.

◇ A nyíregyházi kád- és gőzfürdő-társulat közelebbi gyűlésében, a küldöttség által bemutatott alapszabályok, némi módosítással elfogadtatván, azok sajtó alá rendezésével Dr Baruch Mór tarsulati jelező bizott meg. Ugyane gyűlésből megbízottat Kralovacszyk Móricz elnök ur, hogy az előirandott részvényeket f. é. szeptemberhó végéig igyekezzek eladni. Mint halljuk a részvények igen szép keletnek örvendenek. Nyíregyháza város képviseltele, tekintve az építkezések által bekövetkezett roppant káridásait, két részvény-vétel szavazott meg.

+ Palánszkyne Csapó Ida asszony nyilvönosság joggal felruházott monveto tanintézetében, az 1875-iki tanév f. é. szeptemberhó 5-én nyílik meg. E nevelő intézet sokkal ismertebb Nyíregyházán és a vidéken, semmint a mi dicsérőnkre szorult volna; mindazáltal köteleességünknek ismerjük minden megújuló alkalommal felhívni a közönség figyelmét e jól rendezett s a mai idők kiválalmainak teljesen megfelelő intézetre. A felvételi feltételek továbbra is eddigiek maradnak azon különbséggel, hogy a francia nyelv a kötelezett tantárgyak sorozatából kivételvén, ezental külön díjazás alá esik.

+ A nyíregyházi gőzmalom-társulat, f. évi augusztushó 23-án megtartott alakuló gyűlésében, a tö

vábbi szükséges teendők keresztülvitelével, egy választmányt bizott meg, mely eljárásáról jelentését a legközelebb tartandó közgyűlés elé fogja terjeszteni jóváhagyás és megerősítés végett.

+ Nagy-Kállóban f. é. augusztushó 23-án déleiben a nagyvendülő udvarbába állított három szekér széna egyike egyszerre lángra lobbant, mit a lovak észrevéven, rögtön megfordultak és rohantak kifelé az égő szekérrel. A kijárat alatt a lovak a szekértől elvágtatván, az égő szekér a sötétér mellé vonatott és ott oltatott el. Szentanok beszélük, hogy az oltás igen gyorsan ment; és hogy a harangokkál jelzés is nagyon későn történt. A széna valószínűleg a szekér tetéjén ily cseléd pipájáról gyuladt meg.

* A nyíregyházi kis honvéd-csapat folyó aug. hó 19-én, a városunkban állomásozó gr. Hayn gyalog ezred ezredese, örnaga s több tiszték, szulök és más érdekeltek jelenlétében tette rendes napi gyakorlatát, mely igen fényesen sikerült. Öröm volt nézni a kis katonákat, kik Kovács Elek, Mesko Pál örmesterek, Báthy Kálmán, Trejgár Ernő, Seh Gyula, Mesko Károly stb. szakaszcsoportok vezényeltével, a legmegelőbb ügyességgel vitték végbe a mozdulatokat, s gépszerű pontossággal alakították a különféle oszlopokat, négyzögeket és felhöléseket. Végül a mintegy ötnegyed óráig jelen volt ezredes és örnagy urak előtt, a kis csapat a díszmenettel is megette, akik a fáradhatlan tanító Andrassy János honvéd főhadnagy ural melegen szorítottak kezet, s szívélyesen köszöntek meg a jelen volt szulökkel együtt azon élvéletet, mit nekik a kis honvédeknek ezen fényesen sikerült gyakorlatra nyújtott. A kis csapat jelenleg 62 egyénből áll.

◇ Nyíregyháza a nagy-orosi-utczában, mint értesültünk, egy újabb felemelő és átídomítandó házat, nádtetővel szándékoznak fedni. Ajánljuk ez építkezést a városi kapitányi hivatal figyelmébe.

+ Özv. Ujhelyi Róbertné assz. és leánya Berta k. a vezetébe állt Nyíregyházán tavaly megnyitott leánynevelőintézet, mint a széküldött „értesítő”-ból olvassuk, az új tanévre egészen új es rendszeres oktatásban és nevelésben részesülnek a belépendő növendékek. A tisztelt nevelő-talajdonosok gondját és figyelmét két füzetl veendi leginkább igénybe: a nevelés és a tanítás. Nevelni fogják a leánygyermeket, a noi szelid erkölcsök kereten belül mindarra, ami általmasnak teyek őket noi hivatásuk helyes felkísérésére s tudatos bötölésére. Ev tanítani fogják a növendékeket, hogy egy a társalgást mint az aesthetikai és részben a tudományos műveltség igényeinek megtelehleshessenek. Helyesen jegyzik meg az „értesítő”, mikép csak e ketős irányú vezetés mellett lehet remélni, hogy a szellemi öntudatra ébresztett leánykából idovel, gondos családtag, meleg keblü honleány, és művelt nő válk. Ily vezérelek és nézetek átérzése mellett vezetők növelde, kétségkívül kivirágandó magának azt, amire törekszik, t. i. a közelelmérést és tisztelést, mit mi is öszenet kívánunk.

* Hubay szinzigazató, kinek jól szervezett dráma-, népszimula- és operette-társulata, jelenleg Jász-Bereyben működik, Nyíregyházára engedélyt kapván, a jövö hó elején már megkezd az előadásokat. Az előkezesületek, jelenen a szinpad felállításá s a nézőtér célszerű berendezése után itölve, előre is biztosíthatjuk a szinműzlatogató közönséget, hogy a Hubay ur által rendezendő előadások mindentekinteben kilégítő lesznek.

× Azon fűvárosi és vidéki t. ez. szerkesztőségeket, akik lapunk ujdonságait és egész cikkeit átveszik anélkül, hogy a forrást megneveznek, kollegialis bársággal figyelmeztetjük, sziveskedjenek jövöre a forrást is megnevezni. Ugy vagyunk meggyöződve, hogy ennyivel mindnyájan tartozunk egymásnak.

— A nyíregyházi ág. ev. gymnasiumban és gymnasialis előkészítő osztályban, az iskolai év f. évi szeptemberhó elején kezdődik: éspedig a beíratások,

TÁRCSA.

Neve napjára.

Neved napján mit kívánjak,
Hogy boldog légy kedves lányka!
Oh! mikor oly sokból áll a
Fiatl sziv boldogsága.

A virágnak meleg sugar,
A madárnak zöld erdő kell;
A pataknak virágos part,
Mely zengő beszédénél nő fel.

Oh! a szivnek igen sok kell,
Minden nap új vágya támad;
A boldogságot minden szív
Más vidék virányán álmad.

Titkos-édes vágyának keze
Bengeti szivéd is lányka!
Elárulja álmaidat
Szemed hívós-bájós langja.

Álmadj; álmód legyen édes;
Álmadj üdvörl: álmód kéjrérl;
Álmadj mindent, — bút, bánatot;
Csak kincsről ne, csak ne fényrérl!

Nem fény, nem kincs kell a szivnek.
A kincs, a fény valót, egot;
Szivnek csak a szerelem ad
Fényes mennyeit, üdös-éget.

Ha majd följárni a valót
Szép reggelle lelked felett:
Beszélj a boldogság nyelven,
Vele akit szivod szeret.

S ne kövösse a szép reggelt,
A csóladás sötét éje;
Egy szép nap legyen életed:
De napfogás soh-se érje!

Kmethy István.

KI HITTE VOLNA?

(Tragi-comicus történet.)
(Vége.)

A házmaster befogatása a szomszédházakban nagy feltűnést okozott. A szomszéd házmasternek mint bücsühelyre jártak a szagony, férjétől megfosztott nő vizsgálatására

Egyiket a részvét, másikat a kíváncsiság vezette oda; amint ez ily esetben történni szokott.

Egy delután a mellékutczából látogatott el egy házmasterné a busuló asszonyhoz.

— Edes Kvaternikém! — Szólta meg az érkezett az akor is könyözö not. — Vegyen erőt magán. Rövid időn minden megváltozhatik s férjét ismét visszszakarja. Miért emészt magát. Lássá edes Kvaternikém, talán még én is segíthetnék valamit férje sorsán.

— Hallott talán valamit Ellenbogenstennéről?
Arrol nem hallottam; hanem könnyen meglehet, hogy sejtelnem, ha nem is deríti ki rögtön az ügyet teljesen: de nyomra vezethet s a kedgy férjét és a szerencsétlen vadlótat kiszabadíthatja.

— Oh szóljon, beszéljen kedves Waldeckné! mit tud?
— Mikor, melyik éjszákán tűnt el Ellenbogensteinné?
— Augusztus 12-ikén éjjel.

— Augusztus 12-ikén éjjel? Megvan. Ó volt Nem lehetett más. Ugy van. Bizonynyál ó volt. Megfoghatatlan!
— Beszéljen hát! Kérem az Istenre! Beszéljen!
— Jaj lelken-átd! Nem oly könnyű dolog ám ez. Itt fontolni, gondolkodni kell előbb, azután szólni, megkésőbbben tenni. Hát nem busuljon. Higgyen és reméljen. Egy jel van nálam otthon, mely e dologgal nagyon összefüggni látszik. Most megyek; megnezem ama jelt. Az bizonyosan utba vezet. Azonnal itt leszek.

Ezzel Waldeckné távozott.
Néhány percz múlva, örömtől sugárzó arccal nyitott be Kvaternikéhez.

— Megvan. Ó volt. Bizonyos.
Jaj, ne kínozzon edes Waldeckné. Mondja hát mi van meg? Ki az az ő?

— Hát az az ő, senki más, mint Ellenbogenstein neje. Ó volt a mi házukban augusztushó 12-én éjjel. Ó utazott el a második emeleten lakott hamburgi ágensek augusztushó 12-én este 10 és 11 óra közt.

— Megismerte?
— Nem; mert arca erősen be volt fityolozva: hanem amiről most már ismerem, az itt van zsebenben.

Itt Waldeckné egy finom fehér zsebkendőrt vont elő. Kvaterniké elé tartva.

— Nezze e betűket itt e kendo sarkán. „E. Sch. L.” Ellenbogenstein-Schwarzsternberger Lotti. Ez mást nem jelenthet Ama nő Ellenbogenstein neje volt, a fojemet teszen rá.

— Az Isten vezette önt hozzáam Waldeckné: hogy minket a szívgentől és veszélytől megmentsen. Ila e kendo, amin már én sem kétkedem, csakugyan Ellenbogenstenné: s az a nő valóban o volt: férjem és Ellenbogenstein meg vannak mentve.

— Mindenbizonnyal, Hancs edes Kvaternikém. Nem kell zajt ütni. Dobbal nem lehet verebet fogni. Én a zsebkendőt elviszen rögtön Ellenbogenstein ügyvédehez.

— Oh az Istenetlen!
— Ne zörgöljék edesem. Ó kötelességét teljesítette, midőn ön férjét befogatta. Most azon kell neki dolgoznia, hogy a foglyokat mielőbb megszabadítsa. Elmondok neki mindent, amit láttam és tapasztaltam.

— Az Isten is megáldja önt edes Waldeckné!
— Csak kötelességemet teljesítem, midőn szerencsétlen embertársaimon segíték Anyi. mint bizonyos, hogy ön férje és Ellenbogenstein, néhány nap múlva fel lesznek mentve. Lám-lám, ki hitte volna, hogy az a szerencsedő asszony, még ilyesmire is képes?
Hogy elvakította a világot?
Nem állhatta meg a jó Waldeckné, bármint siettett is, hogy noi természeténél fogva, reflexiókba ne bocsátkozék.

A két nő elvált egymástól.
Waldeckné beváltá zavart. A zsebkendőt Kvaternikétől egyenesen Ellenbogenstein ügyvédhez vitte.

— Jól van edes asszonyom. — Mondá az ügyvéd

a magán- és javítóvizsgák szeptemberhő első négy napján eszközölteték; míg a rendes tanítás 5-iken veszi kezdetét. Minden szülő s gyám tisztelettel kéri, hogy fiaik beírására alkalmával, az igazgatónál személyesen megjelenni sziveskedjék, a szükséges statisztikai s egyéb adatok hiteles lemondása végett. Martinyi József e. e. igazgató.

KÖZGAZDÁSZTAT.

A nemes gyümölcs magrólí szaporítása.

Az első, aki a nemes gyümölcsnek magrólí szaporítását tudományos kutatás alá vette, Van Mons brüsseli tanár és világhírű gyümölcsész volt. A gyümölcsészet terén gyűjtött gazdag tapasztalatait „Pomonomie belge expérimentale et raisonnée etc. par M. J. B. Van Mons” című, 1835-ben francia nyelven megjelent munkájában tette le.

E munkában szerző, a nemes gyümölcsnek magrólí szaporítását indokolja és tüzetesen fejtegeti.

Minthogy Szabolcsmegyének egyik fontos és jelentékeny iparágát a gyümölcs természetnek kell képeznie: a közönség érdekében észszerűnek láttam e munka főbb részleteit közölni e lap olvasóival.

A nagy pomologus e tárgyú elméleti a következőkben összpontosulnak:

A jó faj gyümölcs magvaiból növelt fák, soha sem hoznak az anyatörzséhez hasonló nemes gyümölcsöt; hanem rosszabbat.

Ha azonban e magoncok első évi terméséből ismételve vetünk, más az ily fák jobb és korábban érő gyümölcsöket fognak teremni.

Igy javul a gyümölcs Van Mons elmélete szerint, a magvetés által nemzedékről-nemzedékre.

Ezen módon növelt Van Mons körtékéből az 5-ik, almákból már a 4-ik, a csontr-félékből még előbb, igen jó és nemes gyümölcsöket.

Tapasztalása szerint 12—16 év alatt újabb és nemesebb esontárgyümölcs fajok teremthetők. Az almásknál ugyan tovább tart, ha a magoncok gyümölcsözését be akarjuk várni; és pedig, miután az első magoncnemzedék 12—15, a második 10, a harmadik 8—10, a negyedik 6—8-ik évben válik termőképessé, a nemesebb gyümölcs-termő válfaj létesítéséhez közel 50 év kívánthatnak.

Vannak azonban módok és eszközök,

Waldeckneké, midőn ez a Kvaternikének már elmondottakat az ügyvéd előtt ismételt. — Ez mindenesetre fontos körülmény. Egyet azonban kifejezetten. Mondja csak jó asszony! Láttát-e azelőtt amaz agenszhez ily formát nem bemeni, vagy tőle egyedül, vagy az agens kísérőben távozni? Emlékezzék csak vissza jól — Felmenti hozzá, — mondá (Waldeck) kevés szünet után, mielőtt emlékezőtehetségét véve igénybe, — nem láttam uram. Lejőni sem láttam tőle nőt egyedül; hanem csaknem minden nap láttam az agens urat egy fényesen öltözött nővel, a házból hőkörösen távozni. Visszaajni is szántalanszor láttam őket; de ama nőt, kívül naponként kikocsizott, vagy általában noszmerlyt, — mert nem merem állítani, hogy mindig ugyanazon nővel ment volna ki, — lejőni sohasem láttam. Igaz, hogy gondom sem volt rá. Minthogy igen valószínű, hogy sőtákká titkosan tették, nagyon természetes, hogy a nő, lett legyen az bárki, — mindig óvatossan mehetett fel és távozhatott. Ezt csak úgy gondolom uram! — Az mégis különös, hogy nőt az agenshez egyedül menni, vagy tőle lejőni, soha sem láttott? — Nem uram! Ez esküvem merem állítani. — Annál jobb ránk néve. Kész-e kegyed édes asszonyom, ezeket a törvényszék előtt is, így mint előttem, elmondani? — Bármely perczben uram. — Jó. Most első teendőm tudni, hogy e zsebkendő, melyet kegyed most nálam hagy, valóban Ellenbogensteinné-e, vagy nem? A többi azután magától jó.

V.

Az ügyvéd elvitte a zsebkendőt védenchéhez a börtönbe.

— Ez az övé! — Kiáltott fel örömtől ragogó tekintettel Ellenbogenstein. — Miként jutott ön ehhez? — Még most nem mondhatom meg. Ha azonban akarja, aminth hiszem hogy akarja, miszerint eltiint neje hollétérol, sorsáról tudomást szerezni, mindenképp fellett kell, hogy ön bizalommal viselkedjék hozzám; kell hogy kérdéseimre szívesen feleljen. Ezt kívánja ön nyugalma, egészségi állapota és becsülete.

melyek segítségével a nemes gyümölcs terméskét siettetni lehet.

Ilyenek:

- a) a szemzés és ojtás;
- b) gyakoribb átültetés;
- c) az igen dús táp korlátozása;
- d) az élénk gyümölcsképződés megakadályozása;
- e) a nyári nyésés;
- f) a varázsgyűrű s a
- g) galyak hajlítása.

E módszerek alkalmazása mellett Van Mons magoncjai igen gyorsan termőképessé váltak úgy, hogy az első magvetésbeliek már a 6-ik évben, a többiek pedig még előbb hoztak gyümölcsöt.

Van Mons a körtenemesítés körüli kísérleteket 1780-ik évben kezdte; és már 1822-ben, az ötödik nemzedék igen jeles gyümölcsöket termelt. 1834-ben már a 8-ik nemzedékel folytatta magvetési kísérleteit.

Ezek Van Mons gyümölcsstermesztési, illetőleg nemesítési elméletének főbb alapelvei.

Memnyiben állja meg a bírálatot e theoria, arra csak hosszas tenyész kísérletek után lehetne határozott feleletet adni.

Annyi bizonyos, hogy Van Mons 50 évi tapasztalása épített tanán kívül, mást az újabb gyümölcsválfajok teremtésére, nem ismerünk.

Építkezési munkálatok a megkezdett magyar vasutakon 1871. júl. hó végével.

A magyar állampályák királyvár-fümei vonala 22 mérföld hosszában építeték. Elkészült az alépitményből 23%, a felépitményből 12%. A pályavonalnak 1872 végével kell elkészülnie. A salgó-tarjan-zólyomi 12 mérföldnyi vonalon, elkészült az alépitményből 96%, a felépitményből 99% és az épületekből 97%. A pálya már átadott a forgalomnak. A zólyom-rutkai 12 mérföldnyi vonalon elkészült az alépitményből 63%, a felépitményből 32%, és az épületekből 48%. A pályának el kell készülnie 1872 július 1-re.

A füzes-abony-egri 2, mérföld hosszúságú vonalon működött 90 napzásim, 47 kezűres, 16 lóval és 8 szekkrel. Elkészült az alépitményből 3%, a felépitményből 2%, és az épületekből 1%. — A vonalnak 1872 október 1-re el kell készülnie.

A magyar eszakkelti pálya egyes vonalai következők: a debreczen-szathmari vonal 14 mérföld, elkészülti határoló 1870. október 1; jelenleg elkészült az alépitményből 86%, a felépitményből 84, és az épületekből 79%; — a szathmari-szigeti vonal 15, mérföldnyi, el kellett volna készülnie 1870. október 1-sőjén; elkészült az alépitményből 58%, a felépitményből 71, és az épületekből 47%. — A királyháza-csapi vonal 11, mérföld, el kellett volna készülnie 1871. május 1-ig; elkészült az alépitményből 67, a felépitményből 74, s az épületekből 58%. — A következő vonalak elkészülésére 1871 október 1-sője van kitűzve; jelesen a csap-ujhegyi vonal 5, mérföld s elkészült az alépitményből 91, a felépitményből 78, és az épületekből 69%. — Az új-

— Igaza van uram. Én bizon benne és előre is biztosítom adandó feleleteim összességéről.

— Kérem tehát, mondja meg ön: volt-e nejevel valami kellemetlenség néha-néha? Tapasztalta-e, hogy nejeinek titkai lettek volna, miket ön előtt rejtgetni igyekezett? Szóval az egyáltalán ideje alatt, nyujtott-e önmek neje okot gyamura? Újabb gyamura e kérdéseimre adandó felelete alapul szolgáló és irányadóul további kutatásaimnál. Legyen ön meggyőződve, hogy ezt fűgg mindem.

Itt elmondá Ellenbogenstein élethíven mindazt, amit már olvasóim tudnak; t. i. neje gyöngéldéseit, annak következményeit, elmondá a szekrénykulcs és a szivaripka történetét.

Az ügyvéd mindent pontosan jegyzett s Ellenbogenstein megnyugtassa után, elhagyta a börtönt.

Az ügyvéd a hallottak, különösen Waldeckné és Ellenbogenstein vallomását összehasonlítván, meggyőződött, hogy Ellenbogensteinnek a hamburgi agenssel viszonya volt; világos volt, hogy az agenssel augusztus 12-én éjjel elutazott nő nem volt más, mint Schwarzenberger Lotti, aki férjét hitlenül elhagyta s aki csak azért irta amaz előttünk ismeretes levelet, hogy férjének téves irányt adjon a nyomozásban. Vizsgálódásai után kiderült, hogy Ellenbogensteinné elárkoztatása s az agensnek naponkénti kikocsizása egy fátalos nővel, egy és ugyanazon időre esett. E körülmény a két egyént ugyanazonosítá. Az agens ugyanazon éjjel utazott el egy hölgygel, melyen Ellenbogensteinné eltiint. Ez több mint valószínű; ez bebizonyult tény.

Most csak azt kellett az ügyvédnek tudnia, hogy mikép, és mely uton közeledek egymással az agens és Schwarzenberger Lotti?

Annyi kétségtelen volt, hogy a nő járt az agenshez. De merre? Az utcán nem; mert a cselédek és házbeliek, kik mindannyian kihalgattak, csak szombatokon látták a házból távozni; a hét többi napjait rendszeren hon tőlte, felét elzárkózva szobájában, felét férje s a cselédek közt.

A ház, melyben az agens lakott, más utcára szol-

hely-szerencsi vonal 6, mérföld, elkészült az alépitményből 96, a felépitményből 86, s az épületekből 70%. — Az újhegy-kassai vonal 8, mérföldnyi, elkészült az alépitményből 35, — a felépitményből 32, s az épületekből 14%. A batyu-munkácsi vonal 3, mérföld, elkészült az alépitményből 62, a felépitményből 74, és az épületekből 37%.

(Folyt. köv.)

— A m. éjszakkelti vasút vezérigazgatósága közölni teszi, miként a részegi, szaniszlói, majtényi, mikolai, bustyaházi, hosszemezői, nagy-szöllősi, somi, helyi, és strabicsói állomásokon és állomásokra nagyobb sulyu és terméjű tárgyak, u. m. gőz- és egyéb gépek, szekerek stb. miután azon állomások rakodási lejtőkkel nem bírnak, fel nem vétethetnek.

— Uj postadállomások nyitnak Zemplénmegyében: Örmözen, Rákócson, Szomotonon és Ladomérban; Biharban; Darvason.

— Ungmegyében Szerednye mezőváros polgárai, a szellemi és anyagi gyarapodás czéljából, iparegyesület alakításán fáradoznak. Követésre méltó példa.

— Franciaországban a buza 13 departamentben kitűnő, 23-ban jó, 19-ben kiélejtő, 34-ben közép-szerű, 10-ben rossz. A rozsz igen jó termést adott 8 departamentben, jót 60-ban, kiélejtőt 11-ben, közép-szerűt 2-ben. Árpa igen jó 26-, jó 42-, kiélejtő 2-, közép-szerű 1-, rozsz 2 departamentben. A zab igen jó 30-, jó 44-, kiélejtő 7-, közép-szerű 5-, rozsz és igen rossz egy-egy departamentben. A hiány 20—25 millió quarterre, vagyis a rendes évi termésnek egyvedeg része.

— Angliában a buza-termést a Gaz. Chron. közép-szerűn alólnak, az árpat kitűnőnek, a zabot közép-szerűnek mondja. A hiány 5—6 millió quarterre tétetik.

— A tiszaivédki pálya igazgatótanácsa legutóbbi ülésében elhatározta, hogy azonnal 12 mozdonyt 500 teherkocsit, és 20 személyszállító kocsit készített. Ezen megrendelés, mely másfél millió forintra rug, az üzletigazgatóság által már foganatba is vétetett.

(V. és közl. közl.)

— A borküldemények, a m. kir. állampálya vonalain f. év augusztushő 1-től kezdve azon kedvezményben részesülnek, hogy azokért, ha a tiszaivédki pálya állomásain adatnak fel, és Miskolcznál az állampályák vonalaira térnek át, Miskolczról Pestig és Miskolcztól Kőbányáig (az osztrák állampályára), a kezelési s a Kőbányán fizetendő átszállítási díjjal együtt csak 20 krtt fizetnek. Az üres hordóknak további ingyenszállítása megszűnik.

(V. és közl. közl.)

— A nyiregyházi terménycsornóknál bejegyzett terményárak következők: rozsz 280—285 80 5 2,85—2,90; árpa 82 5 4,50—4,60; 86 5 5,25—5,30; árpa 1,75—1,80; 72 5 1,80—1,90; zab 1,45—1,50; tengeri 3,20—3,25; káposztarepce 6,87%—6,90; hibás 7,00—7,12%; napraforgó olaj 22,00—23,00; szesz 22—21%.

Hirdetmény.

A nyiregyházi házársaló részvényes társulat N. Kállói utcán 1056 s 1057 számok alatt fekvő két portás lakháza, mely jelenleg a helybeli polgári olvasó-egylet helyiségéül szolgál, mai alulirt napon tartott társulati közgyűlés határozata folytán, f. 1871-ik évi szept. hó 13-án reggeli 9 órakor a társulati ház helyiségében közárverés útján, a legelőbb irtógnak el fog adni. A feltételek addig is alulírtnál lesznek megtekinthetők.

Kelt Nyiregyházán, 1871. aug. 26-án.

Krasznay Gábor

társulati elnök.

Felelős szerkesztő: K. Kmethy István.

gált ugyan; de a két ház háttal össze volt építve, illetőleg ragasztva. A közlekedési utnak okvetlen Ellenbogensteinné lakosztályából kellett kiindulni s az agens lakásában eltiintni. Csak a titkos kijáratot kellett fölfedezni.

Az ügyvéd gyors, és számító esze csakhamar rájött erre. Eszébe jutott a szekrénykulcs, melyet a nő mindig magánál hordozott. Miért? Nagyon természetes azért, nehogy titkos útja fölfedezve legyen a férj előtt.

A szekrény volt tehát; csakis ez lehetett az egyedüli sarkpont, melyen az egész ügynek meg kellett fordulni. Ugy is lett. Felnyitvatván a szekrény, kiütni, hogy a szekrény hátulján át, egy ajtó segítségével, melyet az agens lakosztálya felől alig lehetett észrevenni, Ellenbogensteinné szobájából, egyenesen az agens szobájába lehetett jutni.

Schwarzenberger Lotti érenye leleplezve állt a világ előtt. Hazugság volt az egész nő.

A hümpör, vádolt fölmentettségével, befejezettett Schwarzenberger Lotti rokonainak roppant szégyéne. Itt talán be is fejezhetném e tragicomus történetet, mely annyit könyvit, fájalmat és mosolyt idézett elő a különféle oldalról érdekelteknél.

Szükségesnek tartom azonban fölemlíteni, illetőleg e történethez toldalekul adni még azt, hogy Schwarzenberger Lotti és az agens, tudtommal és akaratommal, Amerikába szöktek. Mily örögi szellemdusságig jegyzte meg Ellenbogensteinné leveleiben, hogy: „Meritsen ön vizsgálatodást azon tudatból, hogy önt álva távozom el e földről”. Csakugyan eltávozott e földről, — a világ más részébe, hol csakugy lehet örülni és szeretni, mint itt e vén Európán.

E történet vége tökéletesen kigyógyítá Ellenbogenstein Hermant elmebajából efeledtől mindent: csak ősz hajszálai maradtak meg a multból.

— Az emberek pedig még igen sokáig kérdeztették egymástól hogy: Ki hitte volna?

K. y.

HIRDETÉSEK.

SZEPESSÉGI

Kárpát-növény-kivonat

mel és tüdőbajban szenvedők részére med. dr. FAYKISS C.-tól Késmártonon.

Ezen, a szépségi Kárpát-hegység virányából gondosan gyűjtött és előnyösen alkalmazott növényekből készült, kitűnő hatású és legjobban kipróbált szer hatása, különösen köhögés, rekedtség, a nyelékítő- és légző-szervek könnyű hurutos ingercinél, görges, ideges és fojtó hurut-rohamoknál; szék-meltség, oldánytalanság, idült tüdő-hurut, a sorvadásosak rothasztó és gyengítő izadásiainál; szantagy a táplálás következtében nedvesség okozta betegségeknél; gyomor és általában festi-gyengeségek ellen igazolta magát. Hasonló hatással lehet dr. Fáykiss szépségi Kárpát-növény-theáját és szépségi Kárpát-növény-bombonját legjobban alkalmazni.

Arak: 1 palack Növény-kivonat használati utasítással 75 kr.

esomag Növény-thea használati utasítással 25 kr.

doboz Növény-bombons használati utasítással 35 kr.

Ezen czikkeket kaphatók Nyiregyháza

Stépan Ágoston

kereskedésben.

(55) 5-2

HIRDETMÉNY.

Nyilvánossági joggal felruházott növények tanintézetben az 187 $\frac{1}{2}$ -ik tanév folyó évi szept. hó 5-én veszi kezdetét.

A törvény által megszabott tanterv keretű vitélhez szükséges kitűnő tanerőkről gondoskodva van.

A felvételi feltételek az eddigiek, azon különbséggel, hogy a francia nyelv mint nem kötelezett tantárgy külön díjazás alá esik.

A t. szülők felkértek, hogy a növendékek mindjárt a tanév kezdetén behozni sziveskedjenek, hogy a tanítás teljes mérvben kezdetét vehesse. — s nehogy a késedelem által a növendékek hátrányt szenvedjenek. Nyiregyháza, 1871. aug. havában.

Palanszkyne-Csapó Ida
intézeti tulajdonosnő.

(59) 2-1

Fehérnemű-raktár.

Alulírott ajánlja a n. é. közönség figyelmébe **Kunz János József és társa** pesti nagykereskedőtől nyert férfi és női fehérneműekben gazdagon ellátott

bizományi raktárát

meghatározott áron

Nyiregyháza, 1871. augusztus 10-én.

(49) 3-3

Kubassy Arthur.

Eladó varrógép.

A Neumann Jánosné-féle egészen jókarban levő

VARRÓGÉP

szabad kézből eladó. — Tudakozódhatni Nagy-Dehreczeni-utca 1465. sz. alatt. (50) 3-3

Eladó tekeasztal

Egy jó karban levő s a szükséges szerelvényekkel ellátott tekeasztal, szabadkézből minden perczben eladó. A feltételek iránt értekezhetni.

Kralovszky Mór

casinót elhokuel.

(53) 3-2

Eladó ház.

A vendég-utczában 128-ik szám alatti városi lakház szabad kézből eladó. Értekezhetni alulírttal a feltételek iránt 136-ik szám alatt.

Nyiregyháza, 1871. aug. 25.

Krasznay Gábor.

Eladó ház.

A Körtély-utczán néhai Diecz Károlyné 638-ik háza szabad kézből eladó.

Vevők értekezhetnek róla

Diecz Soma urnál

(64) 0-1

Egy tágas bolt

a piacon,

melyhez két magazin, pince és pad is van, reánk jövő Szt.-Mihály-naptól fogva kiadó.

Bővebb felvilágosítást e lapok kiadója ad. (58) 3-1

Eladó

egy 3-ik számú 10 mázsa sulyu Wertheim-féle

egészen új pénztár.

Értesítést nyujt e lap kiadó hivatala.

(63) 0-1

Ház-eladás.

A Szarvas-utczán a vasuti töltéssel szemben, igen jó helyen fekvő 7-ik számú ház szabad kézből eladó.

A töltételek iránt értekezhetni Szarvas-utca 7-ik sz. alatt

(61) 3-1 a tulajdonosnőnél.

Eladó ház.

Nyiregyházán a Búzapiacon fekvő 312-ik számú lakóház mellett épületekkel együtt, szabad kézből eladó.

A feltételek iránt értekezhetni

Mezössy Tamás

tulajdonosnál Nyiregyházán.

(57) 3-1

Hirdetmény.

A nyiregyházi első házvásárló részvényes társulat N.-Kállói-utczai azon lakháza egész területével együtt, mely ez idő szerént még a helybeli polgári olvasó-egylet helyiségeül szolgál, f. évi Sz.-Mihály napjától haszonbérbe kiadó; — ugyszintén a társulat részéről haszonbérbelet s a Kállói-utczának azon területre eső italmérsi joga, a nevezett helyiségtől elkülönítettet alhaszonbérbe vagy a jognak teljes átruházása mellett, nemkülönben f. évi Sz.-Mihály napjától 3 évre ki- vagy átadandó lesz. — A feltételek iránt értekezhetni alulírttal 136 sz. alatt.

(66) 3-1

Krasznay Gábor

társulati elnök.

Hirdetmény.

Szabolcsmegyei Berezel község királyi kisebb haszonvételeit képező ital mérés, halaszat és tiszai rév haszonvételei joga, f. 1871-ik évi szeptember hó 21-kének délelőtti óráiban a helyszínen tartandó közarverésen, 3 egymásutáni évekre a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe fog kiadni. A feltételek iránt addig is értekezhetni alulírttal Berezen saját házánál.

Kelt Berezen, 1871. aug. 26-án.

(62) 3-1

Kemmerling János

földbirtokossági képviselő.